

До проблеми дослідження впливу батьківської прихильності на розвиток особистості дошкільника

Христина Садовська

магістрантка ННІ психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Ірина Сингаївська

*кандидат психологічних наук, доцент, директор ННІ психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,*

ORCID: 0000-0001-6802-0081

Батьківська прихильність відіграє найважливішу роль у відносинах дитини з найближчим оточенням на всіх етапах її дорослішання, тому що особистість людини багато в чому формується за рахунок її взаємодії з людьми, з якими вона себе ідентифікує (батьки, однолітки та ін.).

Вивченню окремих характеристик підсистеми «дитина-батьки» (любви та прийняття, послідовності, авторитетності, форм контролю тощо) присвячені роботи Д. Боулбі, Е. Schaefer та інших науковців; стилі, моделі взаємодії розглядалися в роботах Л. Беньямін, А. Петровського, В. Дружиніна та ін.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень свідчить, що зі сферою дитячо-батьківських взаємин пов'язані такі феномени як батьківське ставлення, стиль виховання, характер взаємодії батьків з дитиною, які суттєво впливають на особливості розвитку дитини, формування її особистості, рис характеру, усвідомлення образу Я (М. Боришевський, Т. Титаренко), ставлення до себе та свого Я (Т. Архіреєва, Дж. Боулбі), відчуття безпеки, власної цінності та компетентності (Г. Філіпчук та ін.). Водночас вплив особливостей дитячо-батьківських взаємин на процес особистісного становлення дитини вивчений психологами недостатньо [1].

Дитячо-батьківські стосунки-це складний багатофакторний феномен, що має свою специфіку, структуру, зовнішні прояви та чинники. Дитячо-батьківські стосунки розглядаються як чинник, що впливає на різні сторони розвитку дитини, головним чином формування її індивідуальних особливостей, соціальний розвиток і психічне благополуччя. Одним з аспектів дитячо-батьківських взаємовідносин є батьківська прихильність до дитини [2].

У перші місяці між матір'ю і немовлям утворюється особливий стан взаємності та нерозривності, який Д. Віннікот назвав нормальним симбіотичним зв'язком, Р. Сірс-діадою, Дж. Боулбі-прихильністю, Е. Еріксон-довірою, М. Міллер-кінестетичною емпатією. Завдяки такому зв'язку мати адекватно реагує на потреби немовляти, така здатність називається-чуйністю. Вона характеризується міжособистісною чутливістю, емпатичним усвідомленням, передбачуваністю, ненастирливістю, емоційною доступністю, здатністю швидко та гнучко реагувати емоційним тонусом та відповідним рівнем реакції [3].

Дж. Боулбі виділяє три типи прихильності дитини до близького дорослого (матері) [4]:

- надійну, безпечну прихильність (тип В);
- ненадійну уникаючу прихильність (тип А);
- ненадійну тривожно-опірну прихильність (тип З).

Переважання одного з даних типів прихильності визначає зміст та особливості подальшого розвитку дитячо-батьківських взаєностосунків.

В якості прикладу може виступати питання адаптації дошкільника до навчального закладу. Так численні дослідження доказали, взаємозв'язок типу прихильності матері до дитини та типу адаптації до навчального закладу. У більшості випадків легка форма адаптації властива дітям з надійною прихильністю (тип В); адаптація середньої тяжкості – дітям з ненадійною прихильністю (тип А або тип С); важка-також співвідноситься з ненадійною прихильністю, переважно тривожно-опірного типу (С) [5].

Дошкільний вік-найбільш відповідальний етап дитинства. Висока сензитивність цього вікового періоду визначає великі потенційні можливості різнобічного розвитку. Повноцінне проживання цього віку, його позитивні придбання є необхідною підставою, на якій вибудовується подальший розвиток дитини як активного суб'єкта пізнання та діяльності. Якщо в цьому віці дитина перенесе психічну травму, тяжку хворобу, або просто перебуватиме в хронічній ситуації нервово-психічної напруги в родині з різних причин-у неї може статися затримка психічного розвитку на етапі ефективного формування, і надалі в структурі особистості виявлятимуться такі риси, як емоційна нестійкість, безпосередність реагування на зовнішні події, недовірливість, невпевненість у собі, тривожність.

До сфери дитячо-батьківських взаємин можуть бути віднесені такі феномени як батьківське ставлення, стиль виховання, характер взаємодії батьків з дитиною, які суттєво впливають на особливості розвитку дитини, формування її особистості. Дитячо-батьківські стосунки можуть бути представлені різними параметрами, зокрема інтересом, близькістю/дистанційованістю, стилем батьківського виховання, узагальненими параметрами включеності й превалювання та іншими.

Ключові слова: дитячо-батьківські відносини; дошкільний вік; особистість.

Список використаних джерел

1. Сингаївська І. В. Психологічні особливості прогнозування моральної поведінки в молодшому шкільному віці [Текст] : дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 / І.В. Сингаївська; АПН України, Ін-т психології. К., 1993. 149 с.
2. Барбух Ю. В., Сингаївська І. В. Психологічні особливості стосунків батьків з дітьми старшого дошкільного віку. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: Міжнародна конференція. К.: Університет «КРОК», 2019. Ч. 2. С. 412–414.
3. Акименко Ю. Ф. Психологічна корекція ставлення батьків до дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис...канд. психол. Наук : 19.00.07. К., 2003. 20 с.
4. Боулби Дж. Привязанність / пер. Н. Г. Григорьевой, Г. В. Бурменской. М., 2003. 261 с.
5. Бурменская Г. В. Методики диагностики привязанности к матери ребенка дошкольного и младшего школьного возраста. Психологическая диагностика. 2005. № 4. С. 37–41.